Ч. 59. (230.) Львів, четвер, дня 2. марта 1916. Рік II.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Ціна примірника 6 сот.
На провінції 8 сот.
В занятих теріторіях 4 коп.

Виходить що дня рано.

Умови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
„ півроку	9·— „
„ чвертьроку	5·— „
„ місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
„ півроку	12.— „
„ чвертьроку	6·— „
„ місяць	2·40 „

За границею:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В инших державах	40 фр.

Рекламації вільні від почтової оплати. Рукописи приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнійші і застережені. — „Українське Слово" продають всі бюра по цілім краю.

Адреса редакції, адміністрації й експедиції: ЛЬВІВ, ул. Руська 3.

Ціна оголошень:

За оголошення числимо за одношпальтову стрічку або її місце 20 сот. Надіслане 50 сот. за стрічку, а в оповістках 40 сот., в редакційній части 60 сот. Повідомлення про вінчаня, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 сот., найменше 50 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошення за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

До чорногорської драми.

Відень, 1. марта.

(Ткб.). Князь Мірко, сердар Вукотіч та міністри, які остали в Чорногорі, а іменно міністер справедливости М. Редальович, справ внутрішних Р. Попович, довідавши ся про повіщене аґенцією Гаваса під датою 11. с. м. заяви чорногорського президента міністрів Міюсковича, який разом з королем Микитою утік до Франції, звернули ся за посередництвом присутного в Цетинії ц. і к. посла Отто до ц. і к. правительства з прошенєм подати слідуючу заяву до загального відома:

„Дійшла до відомости королївського правительства заява президента міністрів Міюсковича, яку він казав чорногорському конзулятови в Парижі назвати урядовою. Тому, що вона наскрізь неправдива та, зміряє до сего, щоби признати діяльність оставших в краю міністрів як самовільну, а тому, що спосіб, в який вона наступила та жерело, з якого вона походить (аґ. Гаваса) не позваляють сумнїватн ся про її істнованє, проте королївське правительство почуває ся до обовязку дати відповідь в слідуючій заяві та рівночасно просить її як найбільше поширити.

Дня 29. грудня б. р. після упадку місцевости Кук і Крстаць за згодою короля звернено ся до команди ц. і к, військ в справі здержаня ворожих кроків. Відповідь наспіла 30. грудня досвіта, коли вже король відїхав до Крушеваца, куди також й міністри по одержаню відповіди відїхали. По довших нарадах правительство в порозуміню з королем просило ц. і к. правительство в депеші з 31. грудня м. р. о мир, а рівночасно король звернув ся до Й. Ц. і К. Величества з телеґрафічним прошенєм о посередництво, щоби їм признано лекші мирові услівя. Другого січня одержали ми однозвучні відповіди, а імено, що мирові переговори розпічнуть ся по зложеню оружа та видачі сербських військ, які булиби ще на нашій території. Ми стали нараджувати ся. Услівя без сумніву були тяжкі, а навіт дуже тяжкі, але положенє ставало щораз тяжше. Австро-угорські війська скоро посували ся вперед. Поважнійшого опору не можна було ставити, а особливо над побережем; средств живности зовсім не було, а муниції дуже мало. Вкінци прийнято перше услівє, а що до другого зложено заяву, що на нашій земли нема сербських військ. Відпоручники назначені до переговорів в справі видачі оружа виїхали 3. січня до Цетинії, а вернули зараз на другий день з вісткою, що ворожі кроки здержано та що переговорів в справі способу здачі оружа не можна розпочати, доки з Відня не надійде відповідь. На основі тої вістки ми надіяли ся, що переговори розпічнуть ся, та що прийде до порозуміня. Сейчас ми відкликали президента міністрів, який попередного дня виїхав до Скутарі. Тимчасом одержали ми 5. січня від команди ц. і к, військ документ, де були катеґорично подані приписи в справі поступованя при видачі оружа. Австро-угорські війська йшли без перестанку особливо в напрямі до Скутарі та Бояна: Почато зовсім слушно побоювати ся, що получене між Скутарі і Медуа буде перерване. Президент міністрів того самого дня вернув до Скутарі, а другого дня уложив ноту та вислав її через команду в Цетинії до ц. і к. правительства, представив там хід переговорів і підніс, що приписаний спосіб зложеня оружа в практиці є неможливий та понижаючий. (О понижуваню Чорногорців зовсім не було бесїди. Розходило ся лише о просту військову конечність. Прим. ц. к. Ткб.). Рівночасно домагав ся, щоби після умови зібрали ся відпоручники в цїли переговорів. Ще того самого дня о 4. год, по пол. не повідомляючи нікого відїхав король до Скутарі, а звідтам через Медую до Італії. Тому не виконано формальности, яку приписує 16. артикул конституції. Таке усуненє ся короля викликало між військом та населенєм дуже пригноблююче враженє. Настало загальне замішанє та виринула небезпека внутрішних заворушень. Се приневолило нас трох міністрів дальше виконувати правительствені функції та дальше вести переговори, які успішно ведено до кінця, бо оруже як державна власність остало в краю а військо й населенє могло спокійно вертати домів, через що без сумніву вратовано державу від остаточного упадку. Представлений тут хід подій перечить хиба найлїпше теперішній ноті през. міністрів Міюсковіца, бо провірено, що:

1) о здержанє ворожих кроків і що з тим слідує о мир не прошено в погубних цїлях, тільки виключно з огляду на тяжке положенє, яке слідувало по упадку наших становиск, та щоб вратувати народ від ярма. (Бесїда тут про побоюваня інтернованя мужеського населеня здатного до оружа — прим. Кор. Бюра), яке для пригнобленого населеня булоб тільки кривдою, — нікому не принеслоб користи;

2) поставлених услівий здержаня ворожих кроків і мира не відкинено, але — позаяк перше — видачу оружа — прийнято, а що до другого, видачу сербських військ — заявлено, що на нашій области нема сербських військ, —

ОСИП ПАРТИКА.

СПОМИНИ
з часів московського наїзду.

„На Баторія."

(Далї).

Третє подвірє мене інтересує. Бачу, якийсь сваток стоїть в кутї, не проходжуєть ся. Кожух на нїм порядний і чоботи також; стоїть він без шапки і думає. Раз по раз споглядає в гору, так як би на кого чекав. Я так наче би його видів десь колись, щось минї пригадуєсь, якесь знакоме лице...

Прибила! — крикнув я на голос.

Він почув. — Грімким голосом відповів:

Так се я.

Але в тій самій хвилї городовий, який стояв під парканом підглянув мене, зачав щось теремкотїти під носом та вимахувати кулаком в мою сторону, так, що я мусів від вікна відступити, тим більше, що мої „кумпани" казали минї, що він готов прийти на гору та вліпити пару нагаїв.

Тепер я став над тим роздумувати яким чином міг би я Прибилу стягнути у свою келію. Галушку знав я добре, але нинї мав службу „Гринько." І він був добрий, лише що він мене ще так добре не знав.

За яку хвилину прийшов у нашу келю новий „цувахс" (в місце Балицкого) назвиском Берлад, укінчений правник (з пов. Снятиньского), діяльний в Коломийщинї. Він довідав ся, що я рівнож правник і таки зараз до мене присїв ся. Його пригнали — як оповідав — з Бібрки разом з Прибилою.

Одиноким бажанєм його було постарати ся, щоби Прибила був з нами. А що був дуже змучиний та хотів конче десь положитись, та до вечера було ще далеко, тому мусів пересидїти (і то з протекциї) на лавцї. Внедовзї принесли нам „кипяток" т. є. горячу воду. Хто мав чай та цукор, той брав у вифасований кубок тоту воду, відтак кидав в крихітку чаю, закривав ручником (бо більше не було чим), щоб запарилась.

Мочульський мав цукор і гербату тай нам обом зробив чай. Ми випили, але не смакувало, бо вода не закипіла.

Вечір, по сповненю всяких формальностий лягали ми спати. Передтим однак відбував кождий „ревізию" сорочки, бо непрошені гостї чим раз більше і болїснійше давали ся пізнавати, особливо нам „молодшим арештантам". В перших днях то числив я їх на штуки, але пізнійше то день-в-день було їх кількадесять, мимо сього, що кожного тижня зміняв я білє, а що вечера робив завзяту облаву. Наколиби се були „наші галицькі" то булоби пів біди, але се були „істинно русскіе" такі подовгасті, сухі і як котра вкусила, то чоловікови свічки в очах поставали. В день то все було инакше, чоловік був в руху, то так не відчував; часом яка вилїзла на верх але сейчас гинула марно... „під обцасом;" в ночи ставало страшно. Тоді відбували ся вандрівки цїлих віддїлів. З початку не міг я спати, але пізнійше привик; спав мов по купелї.

Так було і того дня. З початку не міг я спати, але вкінци вснув...

Рано поучував я Берлада, як має поводити ся, які у нас приписи.

По снїданю прийшов до нас Галушка і я сейчас інтервенював у нього в справі Прибили. Він обіцяв і справді додержав слова. Пополудни був вже Прибила у нас. Він дуже утїшив ся, як нас побачив, а коли ще довідав ся, що ми його сюди стягнули, був нам дуже вдячний.

Я був цікавий, як його арештували і зачав розпитувати.

От — каже — прийшли до села, тай забрали мене до Бібрки. Нїчого менї не жаль, лише тих дїтий, які я полишив. Я знаю — оповідав — що я не один страдаю, але дасть Бог, сльози наші, терпіня і муки не підуть на марне. Діждемо ся ліпшої хвилї та лїпших часів. Я думаю, що ми мусимо побороти „дич."

Так він говорив, а лице його горіло. А я дивлячись на нього, пригадав собі сю хвилю, як він на першім українськім здвизї у Львові їхав як атаман „Січи" на кони з буздиґаном у руцї. Ті самі певні рухи, той сам вираз лиця не покидали його тут.. І нагадали ся минї ще й иньші „атамани" зі з'їзду більші і менші на конях і піші, що в час десь щезли перед надходячою грозою...

(Далї буде).

та що по тій причині нема що про се й говорити;

3) правительство не покинуло краю з королївською родиною з виїмком президента мінїстрів, який сам не репрезентує правительства анї в імени правительства не може видавати зарядженъ, — що однак можуть зробити оставші мінїстри позаяк відвічають вимаганому „quorum“ (законна підстава того погляду не є нам звісна. — Прим. Кореспонд. Бюра).

4) Король Микола полишив членів свого дому і 3 членів правительства не в цїли додати бодрости війську, — бо сї три члени кабінету не знали про відізд короля;

5) король Микола анї зі Скутарі, нї з Медуї, нї з Італії нї кн. Міркови нї корол. правительству чи там ґен. Вукотіцови не дав розпорядку, щоб військо подалось до Скутарі, щоб вони пішли за військом та щоб під ніяким услівєм не розпочинали мирових переговорів.

Повисші заяви королївське правительство за відомостю і порозумінєм кн. Мірки і ґен. Вукотіца цілком добровільно без ніякого впливу або якої-небудь пресії видало на підставі документів, до яких ніхто не може приневолити анї також для власної користи або оправданя змінити. Подґоріца, 4 лютого ст. ст. 1916. підписи: кн. Мірко, ґен. Вукотіц, М. Редальовіц. Ц. к. Кореспонденційне бюро довідує ся, що прошеня о мир, про які вже більше разів була бесіда в пресї, писані королем Миколою і його правительством під датою 13 січня (31 грудня ст. ст.) до Цісаря зглядно до ц. і к. правительства були слідуючі: (переклад з французького).

До ц. і к. австро-угорського правительства в Відні:

Чорногорське королївське правительство просить ц. і к. австро-угорське правительство о заключенє мира з Чорногорою; просить також, щоб ц. і к. правительство визначило своїх відпоручників та місце, день і годину їх стрічи, щоб королївське правительство могло видати такі самі розкази своїм військам. Правительство просить також команданта, щоб зволив депешу чорногорського короля, яку йому віддадуть наші парляментарі майор Люмановіц і надпоручник Поповіц, доставити Його Цїс. і Кор. Величеству. Заразом просить команданта, щоби позволив, щоб наші парляментарі могли заждати в його обозї на відповідь ц. і к. правительства. Президент мінїстрів Міюсковіц, мін. судівництва Редальовіц, мін. внутр. справ Поповіц, війни Вєдовіц. 31 грудня 1915 (13 січня 1916).“

На се наспіла слідуючого дня така відповідь від Цісаря і від ц. і к. правительства:

„До Його Кор. Величества Миколи I. чорногорського короля. Я є вдоволений, що Й. Кор. Вел. заявив готовість покинути опір, який тепер став безцїльний. Услівя здержаня ворожих кроків подані вже Й. Кор. Вел. до відома через мою начальну команду армії. На предложеня чорногорського правительства прийде відповідь мого правительства. — Франц Йосиф.“

* * *

„До корол. чорногорського правительства. Позаяк корол. правительство признало дальший опір за безуспішний та заявило готовість покінчити пролив крови, ц. і к. правительство з хвилею, коли будуть довершені услівя поставлені ц. і к. оружною силою і тим самим будуть здержані ворожі кроки, вишле сейчас відпоручників, о яких кор. правительство просить, щоб в Цетинії стрінулись з відпоручниками чорногорського правительства. — Буріян.“

ВІДЕНЬ. (Ткб.) Як подано з вісти д. 17. с. м. ц. і к. правительство вволяючи волю оставших в Чорногорі мінїстрів зробило пробу пересланя висше згаданого письма до їх короля перебуваючого під сю пору у Франції за посередництвом еспанського правительства на місце призначеня. По вістям з невтральної сторони, до якої в тій цїли звернено ся, станули в дорозі сеї пересилки непредвиджені трудности що походять від сторони Франції, які й унеможливили доручити чорногорському королеви прошенє чорногорського правительства о заіменованє мирових посередників.

Вісти з Волинї.

З достовірного жерела довідуємо ся, що окружна команда у Володимирі Волинськім дала дозвіл на отворенє з днем 1. марта народної 4-клясової школи в Риловичах, у якій учили-би української, польської і німецької мови. Дозвіл доволї не ясний, та нема двох гадок, що викладовою мовою має бути українська, а польська і німецька як предмети. Річ в тім, щоби дозвіл не остав на папері; тому є завданєм наших міродатних кругів, негайно зайняти ся з'орґанізованєм тої школи а передовсім треба подумати про її матеріяльне вивінованє, та обезпеченє.

В самім Володимирі Волинськім дозволено оснувати чисто польську школу і вже приїхали з Галичини три монахині, які справою зайняли ся.

Риловичі були давнійше передмістєм Володимира Волинського, яке тепер відділено як окрему громаду.

Де була московська головна кватира...

(Вражіня з Баранович).

Поспішним поїздом переїхав я через Варшаву й Берестє литовське до Баранович, де майже цїлий рік містила ся російська головна кватира, штаб вел. кн. Миколи Миколаєвича. Остав лише зелїзничий тягаровий двірець. Се одноповерховий будинок з червоної цегли. Особовий дворець, який стояв троха на переді, Росіяни цїлковито знищили.

Північ. Місто положене 4 кільометри від двірця й тому заночовую в офіцирськім бараці. Два російські бранцї, Кірґізи з Астрахану, сильно топлять в печи.

Рано оглядаю великі стаційні уряджения двоторові головні шляхи з ріжними відногами та великанським переходовим мостом. По обох сторонах моста по 10 виходів. Кождий стовп розсаджений, але сам міст остав. В часї мого проходу по містї та по бараках, безнастанно долїтає до мене гуркіт оживленої арматної стрілянини.

Стратеґічне значінє Баранович, сього найважнійшого на Литві узла, Москалї оцінювали вже в часї мира. Ту перехрещує ся зелізнича дорога Варшава—Москва з з поліською зелїзницею, яка їде з Одеси через Київ до Петрограду. Крім того їде з Баранович бічний шлях головної лінії Варшава—Петроград, який веде через Волковиська до Білостоку. Сю місцевість вибрав великий князь Микола на осідок для головної російської кватири тому, що задля простого полученя потягів, так на захід, як на північ й полудне, звідси найлекше можна було дістати ся дуже скоро на протинїмецький і протиавстрійський фронт. В часї мира стояла тут російська зелїзнича бриґада. Був тут один ґенерал як командант бриґади та три оберсти як команданти тих трьох курінів, які становили резерву та висилали доповненя для створених в часї війни зелїзничих чет. До сеї цїли вже в мирних часах служив бараковий табор з бараками для офіцирів та мужви, яких 500 кроків від сього табору віддалений був будинок, в якім мешкав ґенерал-бриґадієр. Цїлий табор окружає перстенєм зелїзничий шлях. Тут на тих шинах в кругло 100 возах була поміщена цїла російська головна кватира, а зараз поруч самого помешканя ґенерал-бриґадієра стояв сальоновий ваґон великого князя. Так само як офіцири ґенерального штабу, мешкав та працював він у своїм сальоновім ваґонї. Разом з головною кватирою прийшов до Баранович один реґімент козаків як прибічна ґвардія, три шкадрони гузарів та одна батерія артилерії. В офіцирськім корпусї сеї прибічної ґвардії були представники найвисшої російської шляхти. Був там ґраф Толстой, барон Фредерікс, князї Ляйхтенберґ, Ольденбурґ і т. д.

Дуже популярним був у головній кватирі ґенерал Янушкевич шеф російського ґенерального штабу. Адютантами великого князя були: князь Ґаліцин та ґраф Замойський. Великий князь виїздив дуже часто автомобілем на фронт. Його любимцем була артилєрія. Перед війною був він інспектором артилєрії. Як твердий та нарваний чоловік поводив ся він безоглядно та безцеремонно з своїм найблисшим окруженєм. В головній кватирі були щоденно три накритя при обідї: двірський стіл Миколи Миколаєвича, стіл Алексеєвича і третий. При першому засїдали всї великі князї та ґен. Янушкевич; много великих князів зголошувалось недужими на те лиш, щоб не обідати з Миколою Миколаєвичем. Він мав при собі також огородників, які доглядали парку та плекали цвіти. Присутна була також звісна капеля козацька. Ударяючо много працї присвячував великий князь Полякам. Його улюбленим адютантом був польський ґраф Замойський. У вільний час гостював він радо в палатї ґрафинї Потоцької в Кривошинї, в крузї польської шляхти головно Замойських і Любецьких-Друцьких. Тому впливови треба завдячувати обіцянки, які поробив великий князь Полякам в звісній відозві.

Цар був за короткий час більше чим 10 разів в головній кватирі. Він мешкав в сальоновім ваґонї, та виїздив звідси на короткий побут на фронт. Звідси удавав ся він до Львова й Перемишля. Два рази денно цар відбував прохід від обозу аж до міста. Йому товаришив мінїстер двору Фредерікс, або ґен. Данилов. Кілька кроків в задї слїдував двірський почот. В Барановичах був цар раз в кіно. Його улюбленим місцем випочинку були береги озера Світезї, в якого недалекій околиці вродив ся Міцкевич.

Дуже велику повагу мав ґен. Рузький. Після упадку Перемишля обстоював він плян, щоб не форсувати Карпат та старатись заключити як найскорше мир. Та побідила воєнна партія; Рузький мусів уступити, дарма що цїла Росія, за виїмком воєнної партії, стояла по його сторонї. Російський нарід є і був за миром від самого почину війни. Він не був приклонником панслявістичних течій.

Зараз після приїзду великого князя до Баранович усунено непевні елємента та проститутки. В містї панував живий рух. Від часу пролому коло Горлиць росло зденервованє. З їдкою ворожнечею говорено про Ґерманців та Мадярів. По упадку Львова числив ґенеральний штаб на се, що австро-німецька офензива спинить ся перед Берестєм Литовським. Підчас великого російського відвороту три днї і ночи збіґцї кочували на улицях Баранович. Якраз в тім часї перенесено нагло російську головну кватиру до Могилева, а до Баранович приїхав штаб одної армії.

Семигородський корпус зломив російський опір та перший війшов в місто Барановичі. В хвилї, коли наші війська входили до міста, козаки рабували ще по домах. Від сього часу старались кілька разів Росіяни відбити сю важну узлову точку. — 20. жовтня вдалось їм вдерти ся в часть наших становиск, та скоро відкинено їх. З початком падолиста був в Барановичах цїсар Вільгельм та відвідав союзні німецькі та австро-угорські війська, які вже від половини падолиста 1914 р. у тісній злуцї грудь при груди спільно бороли ся.

Перед гробами погибших героїв на самій серединї табору працюють тепер російські бранцї. Вони відмикають минї браму і я входжу на цвинтар.

Спокійно побіч себе лежать пруськo-шлеські жовніри краєвої оборони, угорські жовніри з повітів: Гаромеск та Кольошвар і піхотинцї російських полків піхоти ч. 20 та 166. Я покидаю цвинтар та виходжу дорогою мушкетерів та гузарів на вулицю цїсаря Вільгельма. Обід їм в „офіцирській гостинници“. В їдальни на стінї читаю: „Edite, libite, ludite, post mortem nulla voluptas“, т. зн. „їджте, пийте, забавляйте ся, бо по смерти нема вже роскоші“.

Над входовими дверми з далека видко напись: „Durchhalten -“ — „Видержати!“

Европейська війна.

Велика нїмецька офензива на заходї.

Пригнобленє в Парижи. — Втеча французького правительства. — Приказ Жофра. — Велика скількість французьких ранених. — Подробицї про здобутє Дуомон.

БЕРНО, 29. лютого (Ткб.). Париські дневники горячково старають ся не допустити до занепокоєнь з приводу борби під Верденом. Всї дневники подають поголоску, що Французи відзискали Дуомон. „Temps“ відважив ся навіть твердити, що сей пруський полк, якому зразу вдало вдерти ся до форту Дуомон, тепер там окружено, бо французька піхота зискала на теренї за фортом. Всї військові критики підносять незвичайну силу німецького атаку. В однїй статї сказано: Град залїза, який посипав ся на форт, був найстрашнійший зі всїх, який коли небудь упав.

Herve дивує ся, що Анґлійцї не розпочали офензиви в якімсь иншім місци фронту, щоби в сей спосіб облекшити Французам. Але засадничий тон всїх критик представляє ся як осторога, щоби публичність не занепокоювалась але заковувала довірє.

ВІДЕНЬ, 28. лютого. По донесеням, які наспіли тут з Швайцарії, французьке правительство мало втечи з Парижа до Бордо.

ВЕРЛЇН, 29. лютого (Ткб.). Бюро Вольфа доносить, що між паперами здобутими послїдними днями є також приказ начального вожда Жофра до командантів поодиноких ґруп французького війська, з якого виходить, що Жофр ганить се, що послїдними часами Нїмцї відносили всюди, де лише заатакували, сукцеси. Жофр ганить брак ініціятиви та поручає комадантам, щоби в міру можности випереджували нїмецькі атаки або відповідно їх відкидали.

БЕРНО, 29. лютого (Ткб.). Швайцарська телєграфічна аґенція доносить з Женеви: Від 48 годин надходять до Ліону без перерви санітарні потяги. Всї міські шпиталї та в полуднево-східній области переповнені раненими.

Воєнний кореспондент Др. М. Осбар доносить:

Я стояв по серединї батерії, яка ширила страшний огонь на фронт Дуомон. Є се величезна будівля, висока майже на 400 метрів; її видко здалека, як найбільшу з фортів кріпости. Сей форт поважно загрожував та непокоїв наші свіжо здобуті становиска. Огонь артилерії німецької знищив його відразу. По чотирох влучних стрілах з тяжких німецьких армат бетонові будівлї впали.

Відтак слїдував цілий ряд вибухів у внутрі форту. В наслідок упадку Дуомон фронт в тім місци поглубив ся на 8 кільометрів.

В справі уоружених кораблїв.

ВАШІНҐТОН, 29. лютого (Ткб.) Бюро Райтера. Німеччина припоручила амбасадорови ґр. Берншторфови повідомити Сполучені Держави, що запевненя зложені при нагоді справи „Люзитанії“ й „Арабіса“ остають і на дальше правосильні але достаточно лише мирних торговельних кораблїв. Як зачуваємо, Німеччина обстоює становище, що уоружені торговельні кораблї без огляду на рід уоруженя підлягають знищеню без попереднього остереженя.

ВАШІНҐТОН, 29. лютого (Ткб.) (Бюро Райтера.) Ґ. Берншторф повідомив правительство, що Німці не бачать причини зміняти або відкладати свій приказ в справі затоплюваня уоружених торговельних кораблїв без остереженя. Представник Австро-Угорщини зложив правительству подібну заяву.

Становиско Швайцарії.

БЕРНО, 29. лютого. (Ткб.) Stegemann обговорюючи теперішне положенє пише в дневнику Bund: Будь що будь положенє на заході є сего рода, що Швайцарія мусить удержати в силі свої військові зарядженя в відповідних розмірах, щоби могла відповісти положеню та на случай якого небудь переступленя границї сповнити обовязки як невтральна держава.

Російський комунїкат.

З хня 28. лютого. (Ткб.)

На полудневий схід від Фрідріхштату недалеко від того місця, де впадає ріка Lauze та в околици Іллюкшти сильний огонь армат та машинових крісів.

В Галичинї над середним бігом Стрипи недалеко Бучача ударемнили ми пробу ворога наблизити ся до наших ровів.

Безосновні мирові поголоски.

БЕРЛЇН, 29. лютого. (Ткб.). „Lokalanzeiger“ пише; До нас доходять з ріжних сторін вісти, не знати в якій звязи та в якій цїли, що Анґлія знова зробила мирові предложеня, та що анґлійські посередники вже навіть в дорозї. В віродостойнім місци заявлено, що вістки сї є безосновні.

Засїданє собранія.

СОФІЯ, 29. лютого. (Ткб). На собранію розпочала ся адресова дебата. Провідник демократичного сторонництва Малїнов візвав правительство, щоби воно оказувало опозиції більше довіря, познакомило її зі всіми справами, інформувало її о заключених договорах та обовязках, які з них слїдують та о союзничих правах. Престольна бесїда має люки, бо говорить лише о острілюваню Анґлійцями й Французами Деде-Аґача. Неменшим скандалем є й се, що велика Росія острілювала безборонне місто Варну. Правительство мусить так дїлати, щоби Болґарія по війнї мала забезпечене посїданє всїх занятих областий, та щоби не було причин до робленя закидів.

Провідник соціялїстів Таказов між иншим зазначив, що супроти загального положеня Болгарія повинна держати ся лише такої полїтики, яка відповідає будучому розвоєви та співжитю балканських народів. Особливо не треба через претенсії до втраченої в користь Румунії провінції наражати добутих областий Македонії.

Про памятники на гробах наших жовнїрів, стрільців та у війнї погибшого населеня.

На гробах наших жовнїрів, стрільців та случайно у війнї полягшого населеня ставмо тревалі, великі памятники і то зараз бо і так випередили нас сусїди і на тім полї, а дійде до того, що наші нащадки будуть збирати ся на чужих гробах, а могили наших героїв і пієтизм до них затратить ся.

Позволю собі подати практичний, дешевий і легко даючий ся перевести спосіб поставленя такого памятника, котрий поставить навіть менше вправний муляр або робітник.

З ломаного звичайного каміня, відломів бетону або річного каміня будує ся піраміду, котрої бік квадрату в долинї виносив би що найменше 2 метри. Камінь той не лучимо вапном, лише т. зв. чорним (сїрим) цементом, до котрого додаємо чотири рази більше піску. На піраміді в горі ставимо хрест з можливо грубими раменами.

З полуднево-всхідної сторони того памятника вмуровуємо від разу камінь-таблицю з глибокорізаною написею височини метра. З металю вилита таблиця буде коштувати над 50 корон. Коли камінну плиту помістимо з иншої сторони світа пр. з півночи або заходу то мох і вогкість знищить напис. Цементу треба найбільше дві бочки. Перед війною коштувала бочка по 14 кор. тепер 25—30 кор,

Позаяк військова управа дає на ставленє таких памятників значні підмоги, то треба нам лише користати всюди там де не можна невеликих фондів на сю цїль між товаришами полеглих і пр. жертвами зібрати. Ставмо отже памятники з нашими написами на дорогих нам могилах бо у жадного народу нема так мало памятників, епітофів, написів по церквах, тривалих надгробників для заслужених людий як на жаль у нашого.

Додам вкінци, що висше згаданий памятник будований з ломаного доброго каменя, а лучений цементом ствердніє за кілька лїт та перетриває цїлі віки.

о. Др. Застирець.

НОВИНКИ.

— **Відзначеня Українців.** Надпоручник п. Михайло Геник, (перед війною судя в Печенїжинї, один з учасників сецесій в 1901 і щирий трудівник народний у своїм повітї) зістав отсе у полї удекорований німецьким зелїзним хрестом II. кляси.

— **Стрільцї на „Рідну Школу“.** Коли український нарід складає тисячні жертви на своїх дорогих борців за волю України, Січові Стрільцї, що з крісом в руцї ідуть на пробій, нї на хвилю не забувають на наші приватні школи, в яких мусимо виховати нові кадри борців. Вже була згадка в „Українськім Слові“, що п. Сотник Д. Витовський прислав на Р. Ш. в Станиславові від офіцирів 60 К, а коляду від II. куріня 240 К. Сотн. О. Будзиновський 40 К, Богдан Романишин зібрав 99 К, а в послїдне прислав адютант II. кур. У. С. С. Петро Дідушок 100 К. Збіркою заняв ся м. и. вістун Мих. Кривошинський.

— **Відзначеня.** Звісний лїкар Др. Володимир Бережницький зістав відзначений Червоним Хрестом II. кляси, — п. Олена Бережницька учит. інститута в Перемишли срібною медалю „Червоного Хреста“.

— **Курси українського семинаря учительського у Відни в VIII. пов.** Albertgasse 20 розвивають ся дуже гарно. Число семинаристок і семинаристів є в сїм роцї майже два рази більше як минулого року. Лише число учеників в школї вправ зменшило ся.

Причиною сього є наша вина, бо многі родичі посилають діти до чужих шкіл де не чують вони рідного слова, не вчать ся релїгії в нашім обряді, то готові стати індіферентними. Викрут, що в німецьких школах вивчать ся німецкої мови цїлком не оправдує родичів, бо в школї вправ при українськім семинари учать ся діти дуже гарним поступом від найнизшої кляси і німецької мови, котрою володіють вповні добре.

Управа школи просить тому Впов. земляків записувати свої діти до своєї школи вправ, щоби не ставляно нас в некористнім світлї.

До семинаря можуть і тепер ще вписувати ся нові ученики і учениці. Правительство не робить трудности, коли приїздить молодїж на науку з повітів, до котрих поворот не є покищо примусовий. Богато семинаристок прибуло з Гмінду, деякі з Каринтії, Буковини і Галичини.

З кінцем першого півроку було майже 70 семинаристів згл. семинаристок і 20 учеників в школї вправ.

Недостаточний поступ мали 4 семинаристів; деякі неклясифіковані.

Збір учительський числить 16 осіб. Майже всї ученики діставали підмогу з Укр. „Запомогового Комітету“ не рідко по 64 кор. місячно. „Загально культурна Рада“ з „Запомоговим Комітетом“ займають ся сею школою дуже ревно і зичливо.

Всякі зголошеня і запити треба вносити до Управи укр. семинаря учительського на руки о. д-ра Застирця директора школи: Wien, VIII., Albertgasse 20. В пильних справах просить ся адресувати (залучаючи порто на відповідь) до помешканя директора: P. Dr. Zastyrez Josef, Wien, 18. Bez. Türkenschanzstrasse Nr. 4, Türe 8.

— **За рідну мову.** Ми згадували онодї, що календар Союза австрійської фльоти вийшов в сїм роцї на всїх мовах народів заселюючих Австро—Угорщину навіть на італійській, чеській і польській, не стало лише місця для... української. Міністерство війни порозсилало по цїлій державі картки з запрошенем, щоби куповати той календар. Очивидно подіставали й наші люди, передовсїм парохіяльні уряди. Таку картку одержав і о. Бр. Ґоцький у Висоцьку п. Сурохів. По перечитаню, звернув її з дописköltség, що „4 мілїони Українців в Галичинї“, котрих найкрасші сини проливають кров за Австрію і здобули собі загальне признанє військових команд, має право домагати ся і заслужив на те, щоби календар Союза австрійської фльоти був виданий теж і на українській мові.

На се уряд парохіяльний іменем котрого звертав ся о. Ґоцький дістав слїдуючу знамениу відповідь:

K. u. k. Kriegsministerium
(Kriegsfürsorgeamt)
Gruppe II. Kalendervertrieb. Wien 18 Februar 1916.

Der Flottenvereinskalender konnte heuer, wegen der Schwierigkeiten aus dem Kriege, noch nicht in ukrainischer Sprache erscheinen.

Wir würdigen aber vollkommen den Wunsch der ukrainischen Nationalität — der auch in ihrer Postkarte vom 18. Februar zum Ausdrucke kommt nach Flottenvereinskalendern in ukrainischer Sprache, und bedauern lebhaft, dass diesem Wunsche heuer noch nicht Rechnung getragen werden konnte. Der Grund hiefür liegt selbstverständlich nicht darin, dass dem ukrainischen Volke nicht genügend Rücksicht entgegengebracht werden soll, sondern ausschliesslich wohl nur in den Umstande, dass die Neujahrskalender bereits jedesmahl im Frühjahre vorher hergestellt werden müssen. Nun tobte im April 1915 gerade in Ostgalizien der schlimmste Krieg, und es konnte niemand voraussagen, ob sich die ukrainische Bevölkerung im Januar 1916 in genügenden Masse für den Flottenvereinskalender interessieren werde. Ein Risico konnte nach dieser Richtung hin — angesichts der damallgen Kriegslage — unsere Wohltätigkeitsaktion natürlich nicht übernehmen, und es musste — zu unserem lebhaften Bedauern — die Herstellung der Kalender in ukrainischer Sprache damals unterbleiben.

Dem Flottenverein, dem sehr viel daran gelegen sein muss, auch unsere braven Ukrainer für seine volkswirtchaftlichen Bestrebungen, an deren Erfolge jedes Volk der Monarchie partizipieren sollte, zu interessieren, wird das Unterbliebene nächstes Jahr sicherlich nachholen.

Sie täten der Sache einen guten Dienst, wollten Sie auf Ihre Landsleute in obigem Sinne aufklärend wirken.

Так отже боронїм прав української мови все і всюди!

Най воно декому видаєть ся дрібничкою, ми не смїємо уступити нї на крок. Крайна пора здобути нашій мові те, що їй належить ся!...

— **Українцї в польських леґіонах:** „Громадський Голос“ пише: добровільно вступили до польських леґіонів слїдуючі Українцї: 1) Олекса Бачинський, уч. торг. школи, син священика, внук каноніка при львівській капітулї; 2) Іван Невестюк, учен. рогатинської ґімназії, син лїкаря з Жабя; 3) Здислав Бачинський, уч. тої самої ґімназії, син начальника стації в Рогатинї. Батьки їх жонаті з Польками. До того доводять мішані подружа.

— **Міністеріяльна рада.** Дня 28. лютого відбулась під проводом президента міністрів ґр. Штірка довша міністеріяльна рада, в якій взяли участь всї члени правительства.

— **Отворенє віденської біржі.** Дня 29. лютого відбулись у Відни в міністерстві скарбу наради в справі зновленя ограниченого приватного руху на віденській біржі. Після одногідного погляду отворенє приватного руху має наступити вже в найблисшій будучности.

— **Конференція повітових маршалків.** Онодї відбувались збори польського „Towarzystwa kredytow-ого ziemsk-ого“ у Львові. Скори-

став з сеї нагоди князь Сапіга та запросив членів товариства що є повітовими маршалками на наради. Заімпровізований тим чином зїзд повітових маршалків ухвалив такі резолюції: конференція повітових маршалків признає, що часове обнятє заряду громадських і повітових доріг краєвим виділом було конечністю та висказує надію, що з поворотом нормальних відносин сей виїмковий стан що до управи громадських і повітових доріг устане і що повернуть ті агенди назад до повітових виділів; конференція признає, що самовільне постановлюванє зарядів громадськими деякими старостами мусить устати. Конференція заявляєть ся за зорґанізованєм рільничих рад в кождім повіті. Вкінци конференція рішила, що відбудова краю не є можлива скорше, доки правительство не приступить до виплати належитостий за воєнні чинитьби.

Панове шляхтичі не думають розлучити ся з думкою про свою ославлену господарку повітових виділів... Та мабуть їх зїзд і їх резолюції не богато поможуть.

— **Довжина боєвих фронтів.** Російський фронт є довгий на 1200 кільометрів, французький на 700, балканський фронт на яких 300 кільометрів. Фронт усїх боєвих лінії виносить проте 3000 кільометрів. На кождий крок фронту (75 сантиметрів) треба 100 метрів дротяних перешкод; він є розтягнений ними перед першим становиском, але також перед другим, третим, а навіть й десятим. Коли отже фронт осередних держав є довгий на 4 міліони кроків, треба дроту кольчастого 400.000 кільометрів. Таке саме відношенє є у ворога. Разом отже треба 800.000 кільометрів дротяних перешкод. Обєм землї виносить 40.000 кільом. Дротом, якого вживаєть ся до перешкод можнаб отже опоясати землю двайцять разів.

— **Велика крадїж в московськім збіглецькім фонді.** „Новоє Время" доносить, що московський ґубернатор викрив міліонові дефравдації гроший призначених на підмоги збігцям. Нїхто не знає, де гроші поділись.

†

О. АЛЕКСАНДЕР КАДАЙСЬКИЙ,

священик-ювилят, поч. совітник митр. львівської консисторії і парох в Грущі (коло Товмача). помер дня 27. лютого с. р. в 80 р. житя. Покійний був в молодих лїтах провідником народного житя в товмацькім повіті, визначав ся правим характером і чистими засадами, та тїшив ся загальним поважанєм у своїх і чужих. Перед чотирома роками, западаючи на здоровлю, перенїс ся до Черновець і там закінчив житє. Честь Його памяти!

ОПОВІСТКИ.

Четвер, дня 2. марта 1916

Нині: 2. марта гр.-кат. Льва папи, римо-кат. Симпліціюша.

Завтра: 3. марта гр.-кат. Архипа, римо-кат. Кунеґунди.

◯ Львівський Український Нар. Театр Тов. „Бесїди" у Львові під управою Василя Косака.

В салі „Сокола-Батька" Руська 20.

В суботу 4. марта комедія Гр. Цеглинського п. з. „Соколики".

В неділю 5. марта повість, пєса В. Чубатого на 4 дії п. з. „Воскресенїє".

Початок вистав о год. 6-ій вечер. — Білєти скорше до набутя в „Нар. Торговлї" а в день представлення від 5. год. попол. при касї.

◯ Запрошенє на перші Надзвичайні Загальні Збори Земельного Банку Гіпотечного, спілки акційної у Львові, які відбудуть ся ві второк дня 4 н. ст. цвітня 1916, о 10 годині перед полуднем в сали Товариства „Руська Бесїда" у Львові (ул. Костюшка 1 а. II. п.).

Доєвний порядок: 1. Рішенє про внесок на зміну §§ 3, 4, 5, 10, 26, 28, 29, 34, 47, 48, 54 і 60 статутів спілки і приняте нових додаткових постанов.

2. Доповняючий вибір одного члена Надзірної Ради.

До голосу на Зборах суть управнені тії акционарі, що найпізнїйше 14 днів перед Зборами зложать в Дирекції Земельного Банку у Львові або у Львівській Філії Унион-банку у Відни (тепер Відень), в Краєвім Банку Королївства Галичини і Володимирии або в Руській Щадници в Перемишли акцій, враз з незапалими купонами, на яких має оснуватись їх право голосу. На се зложенє отримають посвідки, а опісля Дирекція Банку леґітимації управненим до вступу на Збори (§§. 65, 67 і 68 статута). — Надзірна Рада. 1—3

◯ Від кружка правників. Огсим повідомляє ся інтересованих, що Тов. кружок правників перенесено до льокалю „Акад. Громади" при ул. Панській ч 11 а. Урядові години щоденно від год. 11—12. Кружок правників уділяє інформацій і продає скрипти до всїх іспитів і ригорозів. — За кружок правників А. Короць.

Послїдні вісти.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРИЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 1. марта 1916.

Положенє всюди незмінене.

Заступник шефа Генерального Штабу пільний маршалок-поручник Ф. Гефер.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

На західнім фронтї.

І вчера діяльність артилєрії була в многих частях фронту дуже оживлена по неприятельській стороні. Що правда, ворог хотів нас в деяких місцях тільки эмилити. Натомість здасть ся ворог старав ся в области Ізери, в Шампанії і між Мозою і Мозелею направду нам шкодити. Цїли не осягнув.

В воздушнім бою коло Менін побідженo анґлїйський біплян а летунів полонено. Оборонні гармати застрілили два французські біпляни, один коло Vezaponin на північний захід від Soissons а летунів полонено, а другий недалеко на полудневий захід від Soissons. Летун з того самолету правдоподібно згинув.

Самолет ведений резервовим поручником Кілем, при якім був обсерватор резерв. поручник Габер задержали киненєм бомб транспортовий поїзд військовий на лінії Besançon-Jussey враз з його залогою яка висїла, та з успіхом звели бій при помочи свого машинового кріса.

На східнім і балканськім фронтї нїчо особенно важного.

Начальна управа армії.

БЕРЛІН. Урядово. Наші підводні судна затопили коло Гавру два французські кружляки помічничі, з яких кождий мав 4 армати, а у устя Тамізи оден анґлїйський пароход.

На Середземнім морі — по урядовим донесеням з Парижа — затоплено французький помічничий кружляк La Provence, який віз 1800 жовнірів та був в дорозї до Солуня Тільки 696 людий має бути вратованих.

Затоплений дня 8 лютого коло побережа Сирії французький воєнний корабель, як оказуєть ся з рапорту підводного судна яке вернуло, не був лінїйним кораблем Suffren, тільки панцирним кружляком „Адмірал Charber".

Оголошеня.

Видає і відвічає за ред.: Д-р. Сидір Голубович. Друкарня А. Ґольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.